

S-STUDENTERS REFORMPROGRAM 2018

Antaget vid kongressen i Sundbyberg 10-13 maj 2018

 S-STUDENTER

INLEDNING

Socialdemokratin vill låta demokratins ideal sätta sin prägel på hela samhällsordningen för att därigenom ge var och en möjlighet till ett rikt och meningsfullt liv. I detta syfte vill socialdemokratin omskapa samhället, så att bestämmanderätten över produktionen och dess fördelning läggs i allas händer – inte bara några få. För den demokratiska socialismens mål är att medborgarna frigörs från beroende av varje slags maktgrupper utanför deras kontroll och att en på klass, patriarkat och rasism uppbyggd samhällsordning upphävs. Samhället är alltid i förändring och därför måste politiken vara i ständig rörelse. De politiska förslagen ska inte bara följa samhällsförändringen, utan alltid ligga i framkant. I spåren av en avpolitiserad debatt får särintressen inflytande på demokratins bekostnad och samhällets utmaningar får stå utan politiska lösningar.

5

10

Målet om en klasslös, jämlik, jämställd och solidarisk värld har alltid varit viktigt men gör sig särskilt påmint när klyftorna i samhället växer och den globala oron ökar. Genom reformism skapar vi stegvis ett bättre samhälle för alla. Med reform åsyftas en ansats att förändra och förnya vårt samhälle i socialistisk riktning.

15

Det här är det Socialdemokratiska studentförbundets reformprogram med fokus på följande områden; ekonomi, arbetsmarknad, välfärd, utbildning, bostad, klimat och miljö.

20

Programmet är skrivet med ambitionen att presentera dagspolitiska reformer med en genomförbarhet på kort sikt. Programmet ska revideras årligen. Det är vår uppgift att driva en idédebatt som tar avstamp i verkligheten och som ger möjlighet för ett djupare samtal om hur vi kan tänka nytt kring klassiska socialdemokratiska reformer. Programmet ska med fördel användas av både förbundet och för klubbarna i opinionsbildning, studieverksamhet, idéproduktion och idédebatt. Vårt mål är att våra reformer ska utgöra grunden i en aktiv socialdemokratisk reformpolitik.

EKONOMISK POLITIK

Målet med den ekonomiska politiken är att skapa ett hållbart välbefinnande och att fördela det jämlikt efter behov. Den ekonomiska politiken är ett centralt medel i strävan mot det klasslösa samhället. Ekonomisk tillväxt har inget egenvärde, och demokratin måste därför vara överordnad det ekonomiska systemet och dess särintressen. Gemensamt ägande och styrning av samhällets viktiga funktioner är en förutsättning för att uppnå ekonomisk demokrati. Legitimiteten för en hög skattekvot bygger på att skattepengarna används effektivt och skattesystemet är tydligt och transparent. Den ekonomiska politiken lägger grunden för vidareutveckling av välfärden och möjliggör reformer inom andra samhällsområden. Med ökade intäkter till det gemensamma och genom en mer progressiv fördelning av våra resurser ska vi finansiera nödvändiga samhällsinvesteringar och bekämpa klassamhället.

1. Bekämpa skatteflykten

Det är samhället som med gemensamma medel finansierar den infrastruktur som är nödvändig för näringslivet. Vi finansierar hela utbildningen för deras arbetskraft. Vi står för trygghetssystemen, välfärden och sjukvården i stället för att som i vissa länder lägga dessa kostnader på företag eller arbetare och tjänstepersoner. Utan ett starkt samhälle blir det sämre förutsättningar för näringslivet. Därför behöver företag och kapitalägare ta sitt ansvar och betala sin beskärda del till det gemensamma.

Socialdemokratiska studentförbundet vill skärpa generalklausulen mot skatteflyktsbrott och tillämpa den i betydligt högre utsträckning. Konkurrensen om lägre bolagsskatter mellan olika länder i Europa ska förhindras genom att samordna dessa skatter på EU-nivå. Vi behöver internationellt bindande lagar för att företag ska betala skatt där de verkar. Arbetet för en global och progressiv förmögenhetsskatt måste påbörjas.

2. Banker: bryt upp, beskatta och bestäm

Det svenska banksystemet präglas av oligopol-tendenser där bankernas finansiella storlek ger dem en styrkeposition som är skadlig för samhället. För att bryta bankernas makt vill Socialdemokratiska studentförbundet stycka upp storbankerna i mindre enheter. Idag har bankerna orimliga skatteförmåner. Vi vill att ränteavdraget ska fasas ut och att bankerna ska betala en skatt/avgift som motsvarar momsen andra företag betalar. Idag kan bankerna använda privatpersoner som gått i konkurs som skuldlavare: en privatperson som inte kan betala får drastiskt högre räntor och en skenande skuld som aldrig kan återbetalas. Vi vill skärpa lagstiftningen till medborgarnas förmån: en privatperson som inte kan återbetala en skuld ska kunna lämna in säkerheten för lånet och sedan befrias helt från skulden.

3. En ny skattereform

Skattesystemet i Sverige är idag ett stort lapptäcke av särlösningar och avdrag. Socialdemokratiska studentförbundet vill därför sammanfattningsvis se en bred översyn av skattesystemet som resulterar i en framtida skattereform. Denna reform ska innefatta en ökad kapitalbeskattning, Socialdemokratiska studentförbundet vill införa en progressiv arvsskatt kombinerat med en gåvoskatt. Arvsskatten ska syfta till att dämpa den nuvarande trenden av växande inkomstklyftor som i huvudsak drivs av ökade kapitalinkomster för de rika. För nödvändiga investeringar i den generella välfärden behövs ett successivt avskaffande av jobbskatteavdraget.

4. Investera mera

Den statliga ekonomin skall vara underordnad demokratin för att en god planering och hushållning med statens resurser skall göras. Det behövs statliga och långsiktiga investeringar för att tillgodogöra att det offentligas problem åtgärdas och att det offentliga kommer fler till del.

Vi vill också se ett krav på en återinvestering i välfärden. Återinvesteringen ska ske genom en indexering av de offentliga utgifterna efter demografi och inflation för att stärka välfärden. Socialdemokratiska studentförbundet vill även att det införs en separat investeringsbudget med möjlighet till lånefinansiering vid sidan av driftsbudgeten.

5. Stärk samhällets makt över naturtillgångar

70 De svenska naturresurserna har länge använts för att skapa kapital åt kapitalister. Det har resulterat i en utsugning av de orter där dessa värden skapas. Denna exploatering måste stoppas för att trygga ett land med en välfärd värd namnet, i hela landet.

75 Socialdemokratiska studentförbundet vill att samhällena som bistår med naturresurser också ska ta del av dem. För att säkerställa detta, och för utnyttjandet av våra naturresurser ska ske på ett hållbart sätt borde de socialiseras, det vill säga inträda i offentlig regi. Bolag drivs idag i regel av ett vinstintresse utan hänsyn till socioekonomiska eller miljömässiga effekter, vilket både kan ge stora konsekvenser för lokalsamhällena och stora ekonomiska förluster för landet som helhet. Naturtillgångarna ska istället utnyttjas för samhällets bästa och inte för enskilda privata intressen.

ARBETSMARKNAD

80 Dagens arbetsmarknad är snabbt föränderlig och vi står inför många utmaningar. Stora grupper står idag utanför arbetsmarknaden och otrygga anställningar används för att utnyttja människors utsatthet. Kapitalets profitjakt kommer alltid göra människor utsatta om inte lagar och facklig kamp sätter stopp för denna jakt. Otryggheten på dagens arbetsmarknad drabbar i första hand kvinnor och rasifierade. Kvinnors arbete värderas systematiskt lägre än mäns och kvinnor arbetar i högre grad ofrivillig deltid. För rasifierade är rasism och diskriminering ett hinder. För ett friare liv för de som arbetar krävs kortare arbetstider, bättre arbetsmiljö och ökad grundtrygghet.

85 Historiskt har den svenska modellen fungerat väl. Samtidigt har förändrade förutsättningar som globalisering och krav på flexibilitet gjort att löntagare tappat mark gentemot arbetsgivarna. Den svenska modellen måste utvecklas för att på ett bättre sätt tjäna arbetarklassens intressen. Vi har idag en arbetsmarknad i obalans där många är överkvalificerade för det arbete de utför. Inom de närmsta åren kommer yrkeskategorier att försvinna till följd av automatisering samtidigt som andra branscher främst inom välfärden står inför enorma rekryteringsbehov. Detta ställer krav på en förbättrad matchning på arbetsmarknaden och en aktiv arbetsförmedling för att bättre kunna tillvarata människors kompetenser och uppfylla deras potential. Samtidigt har arbetet inget egenvärde, utan är en nödvändighet. Därför bör vi i takt med samhällets produktivitetstillväxt minska arbetstiden och öka fritiden. Med en föränderlig arbetsmarknad kommer också kraven på omställning att bli högre. Politiken måste därför möjliggöra för fler att genom livets gång byta yrke och utbildning.

5. Möjliggör omställning för alla

95 I framtiden kommer vi att byta jobb flera gånger under yrkeslivet. Det innebär stora möjligheter för både samhället och individer. Anledningen till omställning kan vara många. Yrket kanske försvinner i takt med digitaliseringen, en annan kanske inte orkar arbeta kvar med sitt slitsamma yrke. En tredje kanske bara är trött på sitt jobb och behöver bryta av, en fjärde kanske behöver komplettera eller skaffa sig en utbildning. Anledningarna är flera men allt fler tvingas någon gång söka sig en ny arbetsplats eller nytt yrke.

100 Idag är varken arbetsmarknadspolitik, utbildningssystemet, studiefinansieringen eller trygghetssystemen anpassade till en förändrad arbetsmarknad. Idag är det få som har möjlighet att ställa om och därför krävs en ny politik för omställning.

105 S-studenter vill se en breddad arbetsmarknadspolitik som stödjer rörlighet och som främjar möjligheter att byta till ett bristyrke. Därutöver behövs fler möjligheter till vidareutbildning för yrkesverksamma och studiefinansieringssystemet behöver förändras. S-studenter vill därför se ett mer flexibelt och breddat antagningssystem och kursutbud i högskolan. Ett behörighetsprov bör införas, fler distansutbildningar tillhandahållas och möjlighet till deltidstudier bör utökas. Högskolorna ska också erbjuda fler fristående kurser och ett frivilligt treterminssystem. S-studenter vill se en breddad arbetsmarknadspolitik som underlättar och stödjer rörlighet för den som vill eller tvingas söka sig ett nytt arbete. Det är särskilt viktigt med insatser för att främja byte till ett bristyrke, på så sätt blir rörligheten samhällsnyttig.

110 6. Gör A-kassan mer inkluderande

Det solidariska syftet med en inkluderande arbetslöshetsförsäkring är att säkra människors ekonomiska trygghet vid arbetslöshet. Genom en a-kassa som inkluderar fler och med höga ersättningsnivåer kan inte löner och villkor pressas ned. A-kassan leder till bättre anställningsvillkor och rättvisare löner på arbetsmarknaden. Att A-kassans trösklar höjts genom bland annat ökande avgifter har lett till ökad otrygghet och att arbetsgivare ges möjlighet att försämlöner och villkor.

115 Dagens regler gör det svårare för personer med kortare anställningar och svagare arbetsmarknadsförankring att kvalificera sig till A-kassan. Arbetsvillkoret, som avgör A-kasseberättigandet, ska därför lättas upp så att fler ska kunna försäkra sina arbeten. Det ska också införas ett studerandevillkor som berättigar A-kassa efter avslutad utbildning för att underlätta steget mellan arbete, studier och vidareutbildning. Även A-kasseavgiften ska sänkas och göras avdragsgill.

120

7. Garantera hållbar arbetstid

125 Stressen och den psykiska ohälsan har ökat kraftigt i Sverige. Det gäller samtliga grupper i samhället men särskilt utsatta är kvinnor på kvinnodominerade arbetsplatser. Samtidigt som många branscher är underbemannade jagar stora grupper i samhället arbetstimmar och fastnar i deltidsanställningar. Osäkra anställningar orsakar enorm stress, psykisk ohälsa och ekonomisk utsatthet. S-studenter vill att alla anställningar ska vara trygga anställningar och att alla anställda ska ha rätt till heltid.

130 Den lagstadgade veckovilan behöver ökas från dagens 36 timmar till 48 timmar för att ge arbetstagare ett mindre påfrestande arbetsliv och möjlighet till ett mer självförverkligande liv. En förkortning av veckoarbetstiden skulle särskilt gynna de kvinnodominerade arbetsplatserna inom välfärden där många inte orkar arbeta till pensionsåldern. Sjukskrivningar missgynnar inte bara kvinnor på arbetsmarknaden utan minskar också deras möjlighet till ett meningsfullt privatliv. För en mer rättvis och jämställd arbetsmarknad anser Socialdemokratiska studentförbundet att den lagstiftade arbetsveckan bör vara 30 timmar. Fram tills att veckoarbetstiden minskats i lag vill Socialdemokratiska studentförbundet se förkortningar av årsarbetstiden så som en ytterligare semestervecka och en ny långhelg.

8. Säkra trygga anställningar

135 Otryggheten på arbetsmarknaden slår hårdast mot personer som saknar förankring på arbetsmarknaden: ofta kvinnor, unga personer samt rasifierade. Idag ser vi att marginaliserade grupper utnyttjas på arbetsmarknaden genom att bland annat inte erbjudas trygga anställningar. Vi kan även konstatera att en stor andel kvinnliga deltidsanställningar är en viktig (bidragande) anledning till löneskillnader mellan könen.

140 Socialdemokratiska studentförbundet menar att socialdemokratin måste genomföra reformer för att jämna ut makten på arbetsmarknaden, därför måste heltid som norm införas. För att komma åt bemanningsbranschens otrygghetsproblem ska användandet av olika typer av tim- och behovsanställningar under längre perioder förbjudas. Vi ser att Lagen om anställningsskydd (LAS) måste stärkas och moderniseras efter de villkor som finns på arbetsmarknaden idag och ta bort allmän visstidsanställning helt.

9. Inför individualiserad föräldraförsäkring

145 För att uppnå en jämställd arbetsmarknad måste en individualiserad föräldraförsäkring införas. Dagens ojämna uttag av föräldraförsäkringen mellan män och kvinnor innebär att kvinnors löneutveckling och karriär avstannar. Det förstärker också könsrollerna i föräldraskapet och innebär en cementering av könsmaktsordningen. Ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen är också ett viktigt steg för bättre etablering.

150 Konsekvenserna för ojämställdheten är stor då det gör så att kvinnor får sämre lön, sämre ersättning vid arbetslöshet, sjukdom samt lägre pension. En individualiserad föräldraförsäkring är därför också en viktig klassfråga. För att en individualiserad föräldraförsäkring ska kunna ta hänsyn till att en familj kan se olika ut krävs en grundlig juridisk översyn av bland annat föräldrabalken.

155 En ytterligare problematik med föräldraförsäkringens utformning är dess flexibilitet och möjligheten att spara dagar. Vi ser hur detta blir en ytterligare kvinnofälla där kvinnor i betydligt högre utsträckning sparar dagar och under många år jobbar deltid. S-studenter vill därför se en skärpning av möjligheterna att sprida ut ersättningsdagar över långa perioder.

10. Avskaffa tillfälliga uppehållstillstånd

160 Tillfälliga uppehållstillstånd skapar en enorm otrygghet för människor som har flytt och genererar långa handläggningstider hos Migrationsverket. De tillfälliga uppehållstillstånden försvårar etablering och möjligheten till arbete, utbildning och bostad. Studier har visat att permanenta uppehållstillstånd är bra för etableringen av nyanlända eftersom de då kan söka sig arbeten som de är kvalificerade till. Permanenta uppehållstillstånd minskar även nyanländas utsatthet för oseriösa arbetsgivare.

165

11. Reformera Arbetsförmedlingen

170 Socialdemokratiska studentförbundet anser att Arbetsförmedlingens uppdrag ska vara att stötta personer i sitt arbetssökande. Det är ett stort problem på arbetsmarknaden idag att människor inte kan ta de jobben som faktiskt finns. Därför ska arbetsförmedlingens uppdrag ändras och kontrollfunktionen avskaffas. Arbetsförmedlingens relation till A-kassan ska ses över. För att bättre kompensera för arbetssökandes bristande sociala nätverk bör rekrytering av handläggare ske av personer med diversifierade erfarenheter och med bred kulturell och klassmässig bakgrund. Administrativ personal bör anställas som kan avlasta arbetsförmedlare med administrativa uppgifter. Istället för kontroll ska Arbetsförmedlingen helt fokusera på utbildning och matchning mot bristyrken så att handläggningstiderna kortas och arbetslösheten minskar.

12. Möjliggör feministiska innovationer

175 I framtidens välfärd ser vi behovet av ett hållbart arbetsliv för alla. Dagens arbetsmiljölag och föreskrifter är utformade efter industrins förutsättningar och tar inte hänsyn till de fysiska utmaningar och sociala påfrestningar som finns i kontaktyrken. Detta tyder på att ojämställdheten även tar sig uttryck i arbetet med arbetsmiljön. De tekniska innovationer som underlättat arbetet inom industri och välfärd har gett stora förbättringar för arbetsmiljön men fortfarande är det de kvinnodominerade arbetsplatserna som gör de tyngsta lyften. Därför ser vi behovet av en särskild satsning och stöd för tekniska innovationer som tydligt förbättrar arbetsmiljön för anställda inom kvinnodominerade yrken. Vidare ska de statliga representanterna i innovationspolitiska rådet ges i uppdrag att prioritera innovationer för att förbättra arbetsmiljön inom kvinnodominerade yrken.

13. Stärk rätten till arbetslivstolkning

185 Dagens system med arbetslivstolkning där arbetsgivaren själv ska stå för merparten av tolkkostnader slår hårt mot döva, hörselskadade och personer med dövblindhet som har behov av teckenspråkstolkning eller någon annan form av tolkning på arbetsplatsen. Potten för tolkning av fortbildning som kan ges av Arbetsförmedlingen räcker inte långt och föregås av en kränkande procedur. Det är ett faktum att döva, hörselskadade och personer med dövblindhet inte alltid utför arbete som motsvarar deras utbildning, vilket något som forskning bekräftar. Därför vill Socialdemokratiska studentförbundet att det offentliga subventionerar hela behovet av arbetslivstolkning som finns hos den enskilda arbetstagaren, både vid fast anställning och tillfälligt arbete som praktik eller sommarjobb.

190

VÄLFÄRD

Målet med en stark välfärd som baseras på principen av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov, är att kunna öka människors frihet. En stark välfärdsstat utmanar maktbalansen i det kapitalistiska systemet då den gäller alla oavsett storlek på plånboken. Längre var välfärdsstaten det stora omfördelande projektet för socialdemokratin. Bärande delar av det svenska samhället var undantagen en kapitalistisk logik och välfärdsstaten var ett socialiseringsprojekt. Med övertygelsen om att en välfärd fredad från marknadslogik är bättre eftersträvar vi en välfärd fri från vinstuttag.

Idag äventyrar en marknadsliberal syn på medborgare som konsumenter rätten till en högkvalitativ och jämlik välfärd. New Public Management innebär att välfärden styrs som om det vore en marknad där medborgare betraktas som kunder. Det har lett till att principer som effektivitet och kontroll har blivit ledande, och idéer om kvalitet och tillit till professionen har fått lida. Idén om den generella välfärden är att den inte är ett snabbköp eller ett välgörenhetsprojekt. Behovsprövande välfärdsmodeller tenderar att stigmatisera stora grupper medborgare samtidigt som legitimiteten för välfärdssystemet kommer att minska i mer välbärgade grupper. Välfärdsstaten följer dig genom hela livet och ska garantera ett jämlikt samhälle som är till för alla oavsett de förutsättningar du föds med.

14. Jämställ tandvård med sjukvård

Trots att munnen är en del av resten av kroppen räknas inte tandvården till den allmänna sjukförsäkringen och ingår således heller inte i högkostnadsskyddet. De som har råd att laga sina tänder gör också det i högre utsträckning än de med mer begränsade ekonomiska medel. Tandhälsa är på så vis en klassfråga. Tandvårdens tillgänglighet är fundamental för en jämlik hälsa och det förebyggande arbetet är särskilt viktigt för utsatta grupper i vårt samhälle. För en jämlik munhälsa och en solidarisk välfärd för hela kroppen anser Socialdemokratiska studentförbundet därför att avgifterna för tandvården ska likställas med övrig vård och ingå i den allmänna sjukförsäkringen.

15. Höj garantipensionen och utöka bostadstillägget

Det nuvarande svenska pensionssystemet utgår felaktigt från att arbetsmarknaden är jämställd. Eftersom kvinnor i genomsnitt har längre lön, i större utsträckning arbetar deltid och tar ut den större delen av föräldraförsäkringen blir pensionen lägre. Pensionssystemet ger även för lite pension till många arbetare då många hamnar under låginkomstgränsen vid pensionering. Systemet bygger på att arbetare och tjänstemän kan arbeta lika länge. För de arbetare som tvingas till förtidspensionering blir pensionen väldigt låg. Dagens pensionssystem tar inte heller hänsyn till personer som kommit till Sverige senare i livet från ett land där de inte får någon pension. Många pensionärer kvalificerar sig inte till det bostadstillägg som ska säkerställa att bostadskostnaden inte blir för stor del av pensionen. Detta leder till att många pensionärer lever i ekonomisk otrygghet.

I väntan på ett reformerat pensionssystem som avskaffar den ojämlika pensionen anser Socialdemokratiska studentförbundet att garantipensionen behöver höjas och tillämpningen av bostadstillägget behöver förändras på så vis att fler kan ta del av det.

16. Säkra skydd för våldsutsatta

Trots det ökade ansvar som kommunerna fick för våldsutsatta personer när socialtjänstlagen ändrades 2001 har många kvinnojourer svårt med långsiktig finansiering. För få kommuner avsätter öronmärkta pengar till arbetet mot våld i nära relationer. För våldsutsatta personer ser tillgång på skydd och stöd olika ut runt om i landet. I skuggan av bristen på kvinnojourer och kommunernas finansieringsåtaganden har en lukrativ marknad uppkommit för privata företag. Eftersom kommuner använder sig av upphandling för att säkra rätten till skydd för våldsutsatta har en osund konkurrens mellan privata företag och kvinnojourer uppstått. Socialdemokratiska studentförbundet anser att det skydd och stöd som kvinnojourer kan erbjuda är inte en fråga om köp av tjänst.

Därför ska kommuner garantera att det finns fysisk tillgång till skydd för våldsutsatta med trygg och långsiktig finansiering. Samtidigt ska skydd för våldsutsatta undantas från lagen om offentlig upphandling och istället ersättas av partnerskap mellan ideella föreningar och kommuner.

17. Ge papperslösas rätt till vård

240 Dagens lagstiftning ger inte alla människor i Sverige rätten till samma vård. Papperslösa människor som bor i Sverige har rätt till vård som inte kan anstå, vilket är upp till enskilda läkare och tandläkare att avgöra. Att neka människor vård strider mot allas rätt till hälsa, det är ytterst en fråga om människors lika värde. Vård ska alltid ges solidariskt och efter behov. För att stå upp för alla rätt till liv och hälsa anser Socialdemokratiska studentförbundet att alla asylsökanden, papperslösa och EU-medborgare utan uppehållstillstånd som bor i Sverige ska ha rätt till samma vård som övriga bosatta i Sverige.

18. Uppnå trygghet i transvården

245 Dagens transvård är i många landsting och regioner en underprioriterad fråga och tillgänglighet och kvalitet varierar i stor grad utifrån var du bor. Transpersoner är en grupp där många lider av psykisk ohälsa och var tredje person har någon gång försökt ta sitt liv. Ojämligheten i dagens vårdsystem drabbar således transpersoner oerhört direkt och hårt. Transvård skall anses som en rättighet för alla i vårt samhälle och ska präglas av ett patientperspektiv där individens rätt att besluta om sin egen kropp respekteras till fullo. Processen och väntetiderna för att påbörja behandling är påfrestande för patienterna och bidrar till mer lidande för individer som redan är utsatta för stor press. Socialdemokratiska studentförbundet föreslår därför att behandling ska kunna inledas efter en kortare utvärdering än idag och att hormonbehandling ska kunna påbörjas parallellt med utredning om korrigerig av juridiskt kön.

19. Bygg ut fritidshemmen

255 Att kunna kombinera ett arbetsliv med familjeliv är en grundbult i det svenska välfärdssamhället. I Sverige har vi byggt upp fritidshem som har till uppgift är att komplettera förskoleklassen och skolan och att göra det möjligt för föräldrar att förena föräldraskap med arbete eller studier. Fritidshemmet ska också stimulera elevernas utveckling och lärande, ge dem en meningsfull fritid och social gemenskap. De ska också möjliggöra en jämlik fritid.

260 Med ökad stress i samhället, växande klyftor och sjunkande skolresultat tror Socialdemokratiska studentförbundet att fritidshemmen spelar en nyckelroll. Fritidshem bidrar till högre kunskapsresultat och en jämlik fritid för alla barn. De bidrar också till ett mer jämlikt och jämställt arbetsliv.

265 Det behövs mer tid för lärande under skoldagen, men också möjlighet till lärande även på fritids i form av läxhjälp och extrastöd. Fritidshemmen bör även sammankopplas till fritidsaktiviteter för att möjliggöra att alla barn får tillgång till sina fritidsintressen. Därför vill vi att både idrotts- och estetiska aktiviteter ska kunna ske i samarbete mellan fritidshem, föreningsliv och övrig kommunalverksamhet. Vidare vill vi att fritidshemmen ska vara avgiftsfria och att kommuner öronmärker pengar till utflykter.

20. Återinför rätt till familjeåterförening även för alternativt skyddsbehövande

270 Det är inhumant att den som kommer till Sverige från konfliktområden tvingas för alltid lämna sin familj kvar i krig och konflikt. Det är dessutom problematiskt ur ett jämställdhetsperspektiv eftersom det tenderar att leda till att kvinnor och barn lämnas kvar i konfliktområden.

Socialdemokratin ska stå upp för en solidarisk migrationspolitik. Därför anser det Socialdemokratiska studentförbundet att rätten för familjeåterförening får inte förhindras av hårt ställa försörjningskrav, utan det ska vara en rättighet baserat på skyddsskäl.

21. Stärk arbetet mot psykisk ohälsa

275 Psykisk ohälsa är idag ett växande samhällsproblem där allt fler mår dåligt och få vet vilken hjälp som finns att få. De som lider av psykisk ohälsa straffas också dubbelt av ett oförstående samhälle som stigmatiserar dem som söker vidare vård. Idag är belastningen på psykiatrien hög och resurserna begränsade i jämfört med den somatiska vården. Privata lösningar har också fått ett oproportionerligt utrymme. Socialdemokratiska studentförbundet vill att tillgängligheten till psykologer på hälsocentraler garanteras, avskaffa öppenvårdens tak för terapi och stärka elevhälsan genom särskilda satsningar på kuratorer. Satsningar på ungdomsmottagningar är av stor vikt för att inte centrera arbetet med psykisk ohälsa endast till skolan och hälsocentraler.

22. Öka det statliga ansvaret för asylsökandes boendeförhållanden

285 I det svenska asylmottagningssystemet finns en betoning på den enskilde asylsökandes ansvar att hitta eget boende. Ungefär hälften av alla asylsökande väljer detta alternativ istället för Migrationsverkets boenden och flyttar då in hos familj, släkt eller landsmän, i många fall i segregerade bostadsområden där det även råder stor trångboddhet. De boendesociala konsekvenserna som medföljer drabbar både de asylsökandes och värdfamiljernas etablering. I synnerhet drabbar det barn som saknar studiero i hemmet.

290 I de fall då boendesegregationen förstärks har pressen på hemtjänst och annan kommunal verksamhet ökat, och de har inte kunnat leverera godtagbar service till invånarna. Därför vill Socialdemokratiska studentförbundet avskaffa EBO-lagen och ersätta det med ett större statligt åtagande. Som en övergångslösning ska de kommuner som tagit emot en viss andel asylsökanden kunna begära att frångå EBO-lagen under en viss period.

295 Drygt hälften av landets flyktingboenden drivs av privata aktörer. Dessa har ibland vinstmarginaler så höga som 20 %. Samtidigt har det rapporterats om trångboddhet och dåliga förhållanden. S-studenter vill därför att ett statligt bolag upprättas för ägande och förvaltande av flyktingboenden som kan garantera goda boendevillkor för asylsökande.

23. Inför allemansrätt för föreningar

300 Ett aktivt föreningsliv är helt grundläggande för en levande demokrati. Föreningarna möjliggör för många människor med liknande intressen att gå ihop och genom demokratiska beslutsprocesser sträva mot gemensamma mål. Utöver att stärka demokratin erbjuder många föreningar viktiga samhällsnyttiga aktiviteter. En stor utmaning som många föreningar möter är bristen på lokaler där de kan bedriva sin verksamhet. Socialdemokratiska studentförbundet vill därför se en allemansrätt för föreningar där kommuner, företag och andra typer av arbetsplatser är skyldiga att upplåta sina lokaler under helger och kvällstid för att fylla behovet av avgiftsfria föreningslokaler.

24. Bekämpa barnfattigdom

305 Barnfattigdomen i Sverige har ökat och skillnaden mellan olika grupper är fortsatt stora. Att stärka barnens ekonomiska situation handlar om att stärka familjens ekonomi. Det handlar om flera långsiktiga reformer så som att bekämpa arbetslösheten, bostadsbristen och att stärka trygghetssystemet. Socialdemokratiska studentförbundet anser också att behövs en översyn av den ekonomiska familjepolitiken med syftet att bekämpa barnfattigdom.

310 Men det finns också reformer att genomföra på kort sikt. Barnbidraget är en viktig välfärdsreform som är riktad till alla barn och som gör störst skillnad i de allra mest utsatta barnfamiljernas ekonomier. Eftersom att det är en generell reform saknar det stigma och är förankrat i breda folklager. En höjning och indexering av barnbidraget hade både inneburit ett välbehövligt tillskott till barnfamiljernas ekonomier såväl som en fördelningspolitisk åtgärd i en tid då inkomstklyftorna ökar i samhället. Socialdemokratiska studentförbundet vill därför se en höjning och indexering av barnbidraget. Därtill vill vi se att ett barnrättsperspektiv genomförs i alla kommuner när behovet av försörjning utreds.

25. Slut klyftan mellan stad och landsbygd

320 Klyftan mellan stad och land växer. Närmare hälften av kommunerna har färre invånare i dag än för tre decennier sedan. Samtidigt växer städerna allt snabbare. Framförallt är det de unga som flyttar vilket gör att lands- och glesbygden står inför stora demografiska utmaningar. Det behövs reformer som möjliggör att hela Sverige kan leva.

325 Det kommunala utjämningsystemet har länge varit centralt i många kommuners finansiering från storstad till landsbygd, men det blir alltmer tydligt att dagens ersättningsnivåer inte räcker till. Utjämningsystemet måste uppdateras för att stå i proportion med de sociala utmaningar som många kommuner möter idag. Vidare bör även dem generella statliga bidragen till kommunsektorn öka. Dessa förslag skulle leda till att flytta delar av finansieringen av kommunal verksamhet från den platta kommunalskatten till den progressiva statliga skatten och öka jämlikheten i hela samhälle.

325 I ett modernt och fritt samhälle behövs god infrastruktur i hela landet. Idag lämnas stora delar av landet utanför nya infrastruktursatsningar och utmaningarna för att bo, arbeta och ta sig till andra platser begränsas. Det är inte i första hand geografiska avstånd som lett till dagens bristande tågsituation, utan en brist på politisk vilja att investera för människor. Sveriges infrastruktur måste byggas ut, inte bara på platser där folk ska åka förbi - utan också där de ska stanna och leva

330 För att garantera lands- och glesbygdens kompetensförsörjning föreslår Socialdemokratiska studentförbundet att de som väljer att arbeta eller bosätta sig på landsbygden ska kunna få sina CSN-lån avskrivna. Därutöver vill vi att högskolor och universitet aktivt förlägger filialer runtom i landet för att möjliggöra bättre tillgång till högre utbildning.

335

UTBILDNING

Det livslånga lärandet och tillgång till utbildning och bildning är en bärande del av det socialdemokratiska jämlikhetsprojektet. Genom likvärdig tillgång till kunskap förstärks jämlikheten och friheten samt möjlighet till omställning. Utbildning syftar till att ge individen en viss uppsättning kompetenser medan bildning skapar ett mervärde som stärker vår förmåga att delta aktivt och effektivt i samhället, familjen, våra föreningar och samfund. En bildad människa är bättre utrustad för att delta och forma vårt demokratiska samhälle.

340

Ett framgångsrikt utbildningssystem ger alla människor redskap att förändra sina egna och andras liv. En jämlik utbildning är också ett sätt att väcka människors kreativitet och är i sig självutvecklande.

345

Istället för att vara ett verktyg för jämlikhet cementerar idag skolan klasskillnader och förstärker segregationen. I kombinationen med en dålig arbetsmiljö för lärare och elever ser vi som ett resultat av detta kraftigt fallande skolresultat. En socialdemokratisk utbildningspolitik handlar inte enbart om lika förutsättningar utan också om lika utfall. Därför behöver vi ställa krav i utbildningssystemet så att det inte cementerar skillnader utan utmanar dem.

26. Reformera skolvalssystemet

350

Socialdemokratiska studentförbundet ser växande kunskapsnivåer, likvärdighet och sammanhållning som övergripande mål i den svenska skolan. Nuvarande utformning av skolvals-systemet motarbetar dessa genom ökad skolsegregation och minskad likvärdighet. Kunskapsresultaten faller i jämförelse med andra länder och svensk skola inom nuvarande system misslyckas med att möta utmaningarna. Långsiktig planering försvåras av nuvarande skolvals-system, samtidigt som skolan och lärarnas roll urholkas genom marknadsiseringen av skolsystemet. Grundskolornas upptagningsområden bör vara huvudprincipen för hur skolor beskaffar sig elevunderlag. Möjligheten att välja en annan grundskola med olik inlärningspedagogik än befintlig inom upptagningsområdet ska tillvaratas.

355

27. Slopa skolpengssystemet

360

Nuvarande skolpengssystem bidrar till marknadsiseringen av svensk skola och motverkar både likvärdighet och resurseffektivitet. Systemet skapar möjlighet till vinstuttag och leder till osäkerhet för elever, föräldrar och personal. Grunden i skolpengen är samma mängd pengar per elev och pengarna är knuten direkt till eleven. Detta gör det möjligt för skolföretag att göra vinst på att attrahera elever med goda förutsättningar som uppnår goda resultat trots exempelvis skolans låga lärartäthet. Samtidigt förlorar skolor resurser för varje elev som uteblir och får då sämre förutsättningar att klara sin uppgift, vilket riskerar att skapa en nedåtgående trend. Istället för nuvarande skolpengssystem vill S-studenter se en resursfördelning till skolan som baseras på skolans och elevernas faktiska behov och kostnader. En del i detta system bör vara den klassmässiga sammansättningen bland eleverna på skolan

365

28. Förstatliga skolan

Alla elever ska ha rätt till en god utbildning oavsett bostadsort, bakgrund eller förutsättningar. Det finns idag en alltför stor kvalitetsdifferens mellan olika skolor och kommuner beroende på att resurstillgång och andra omständigheter varierar. Detta hotar likvärdigheten och skolans möjlighet att genomföra sitt kompensatoriska uppdrag försvåras. Vi vill att personalansvaret för den pedagogiska personalen och skolans ledningsgrupper ska överföras till staten och att en utredning bör se över vilka övriga ansvarsområden som bör fräntas från kommunerna.

370

29. Inför förskoleplikt från 2 års ålder

Förskolan har blivit allt mer betydande inom Sveriges utbildningssystem. Förskolan ger barnen en viktig pedagogisk grund, sociala sammanhang och kontakt med fler vuxna vilket är nödvändigt för barns utveckling samt lärande. Barn som gått i förskolan presterar bättre i grundskolan och senare i livet och det är därför viktigt att en likvärdig tillgång till förskolan säkras genom lagstiftning. Socialdemokratiska studentförbundet vill därför införa lagstadgad rätt för alla barn, oavsett vårdnadshavarnas situation på

375

380 arbetsmarknaden, till förskola om 40 timmar i veckan samt förskoleplikt från två års ålder. Det ska däremot förtydligas att förskoleplikten inte innebär att två-åringar ska tillbringa 40 timmar i veckan på förskolan utan tiden på förskolan ska anpassas efter åldersgruppens uppskattade förmåga att klara av. Kommunerna ska även vara skyldiga att erbjuda förskola till barn med föräldrar med obekväma arbetstider.

30. Förbjud egen IT-utrustning i klassrummet

385 Det finns en utbredd ordningsproblematik i skolor som skapar en undermålig studiemiljö och arbetsmiljö för elever respektive lärare. Mobiltelefoner i klassrummet har i studier visat sig påverka elevernas resultat negativt. Lågpresterande elever drabbas särskilt av oordningen och målet om en likvärdig skola försvåras. Socialdemokratiska studentförbundet vill att elevernas egen IT-utrustning, som t.ex. mobiltelefoner eller surfplattor, ska vara förbjuden i klassrummet och endast tillåtas i undantagsfall i utbildningssyfte. Detta för att hindra uppkomsten av störande moment under lektioner. Läraren bestämmer när undantag kan göras.

31. Bygg ut studielön

390 Klassbakgrund och ekonomiska förutsättningar påverkar människors benägenhet att belåna sig, ta ekonomiska risker, leva på lågt studiemedel och därmed tillgången till högre utbildning. Det är därför en förutsättning för en jämlik högre utbildning att studielön införs. Fram tills dess ska bidragsdelen i studiemedlet öka på bekostnad av lånedelen samt att CSN ska kunna skriva av en del av lånebeloppen vid examen.

395 Dagens studiefinansieringssystem bygger också på principen att du inte kommer tillbaka till studierna efter examen. Så ser det inte alltid ut och det är inte anpassat efter dagens arbetsmarknad. Studiefinansieringssystemet behöver därför anpassas till dagens behov då vi behöver studera mer och kontinuerligt genom hela livet. Staten tillsammans med arbetsgivare och individ behöver tillsammans ta ansvar för människors möjlighet till utbildning. En successiv övergång till studielön är också ett bra verktyg för 400 kompetensförsörjning inom bristyrken, vilket redan är påbörjat, och ska utvidgas till fler områden efter tid.

32. Stärk folkhögskolan

Folkhögskolan bidrar till samhällets utveckling och är ett viktigt alternativ väg till universitet och högskola. Många folkhögskolor erbjuder eller har erbjudit praktik som gett studenter viktiga erfarenheter och kunskaper. Anslag till folkhögskolor ser idag olika ut beroende på vem som är huvudman trots att dess funktioner är likvärdiga. Socialdemokratiska studentförbundet vill möjliggöra 405 tillgodoräkandet av folkhögskolepraktik till högskoleutbildningar, återinföra praktikantbidraget samt skapa jämlik anslagsfördelningen mellan regionala och föreningsdrivna folkhögskolor.

33. Inför undervisning om samtyckeskultur i skolan

410 Varje dag begås våldtäkter i Sverige. I nästintill alla fall är män förövare och kvinnor offer. Ofta sker våldtäkten av en till kvinnan närstående man. Eftersom att mörkertalet är stort och få förövare blir dömda vill vi se en samtyckeslagstiftning som ämnar flytta fokus från offer till förövare. Samtidigt behöver vi angripa roten till ett av våra största samhällsproblem, mäns våld mot kvinnor. Skulden läggs på kvinnor och diskussionen handlar ofta om hur hon ska undvika att bli våldtagen.

415 Skolan har en nyckelroll för att driva fram ett samhälle som bygger på samtycke. Därför vill vi ha en obligatorisk undervisning i grundskola och gymnasieskola om våldtäktskultur samt samtyckeskultur.

34. Inför avgiftsfri utbildning för alla

420 Under den alliansledda regeringen infördes avgifter för studenter från utomeuropeiska länder. Socialdemokratiska studentförbundet vill se att en avgiftsfri utbildning på svenska universitet och högskolor återinförs för alla studenter. Det en viktig reform att genomföra ur ett jämlikhetsperspektiv, men också för att återgå till ett system som ser studenter som tillgångar och inte en belastning för samhället.

35. Rätt till förskola, grundskola och vidareutbildning på minoritetsspråk ska stärkas.

- 425 I Sverige bor det människor med fler språk än svenska. Jiddisch, romani chib, finska, meänkieli och samiska har en ställning som minoritetsspråk. Svenskt teckenspråk har en ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken. Idag kan en kommun ansöka om att bli en förvaltningskommun för ett specifikt nationellt minoritetsspråk, vilket innebär en rätt för barn att få gå på förskola helt eller delvis på ett minoritetsspråk. I andra kommuner finns inte samma skyldighet, vilket innebär att behovet av hemspråksundervisning är större – motsvarande regler om utökad rätt till modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken i grundskolan bör finnas även för förskolan.
- 430 Även om svenskt teckenspråk har en ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken, gäller inte reglerna om utökad rätt till modersmålsundervisning i minoritetsspråk. Den utökade rätten bör även omfatta svenskt teckenspråk. Ett annat mycket vanligt problem är resursbrist på lärare och förskolepedagoger med rätt språkkompetens över hela landet. Det måste vidtas nödvändiga åtgärder för att säkra att barn och unga får rätt att utvecklas i sitt eget språk.

MILJÖ OCH KLIMAT

För ett långsiktigt hållbart och solidariskt samhälle krävs socialdemokratisk politik för omställning. Kapitalismen som system är inte hållbart vare sig i ett socialt eller ekologiskt perspektiv. En omställning kommer därför att innebära att vi radikalt förändrar dagens produktions- och konsumtionsmönster. Samhällets omställning är en gemensam angelägenhet och den kan inte förverkligas inom ramen för konsumentmakt eller andra individuella val. Vi vill också se en ekonomisk styrning där skatteintäkter går till omställning.

Grundläggande i omställningen är en jämlik resursfördelning och ett gemensamt utformande av samhället så att mänskligheten ska kunna leva hållbart. Det är i grund och botten en viktig rättvisefråga. Både ur ett globalt och nationellt perspektiv är klimatfrågan en klassfråga. Den rika delen av världen förbrukar betydligt mer naturresurser än den fattiga, som är de som drabbas hårdast av miljöförstöring och ett förändrat klimat.

36. Räkna konsumtionsbaserade utsläpp

Dagens system gör att ansvaret för klimatpåverkan förskjuts från rika till fattiga länder. Socialdemokratiska studentförbundet tycker att länders utsläpp och miljöpåverkan ska mätas utifrån vilka varor som konsumeras. Detta som ett komplement till utsläppsmått på produktion. Införandet av konsumtionsmått skulle även leda till att det blir mindre lönsamt för länder att lätta sina miljölagstiftningar för att locka till sig miljöfarlig produktion.

37. Dags för fossilfria pensionspengar

AP-fonderna innehar idag stora summor i fossilbränsleindustrin. Våra gemensamma pensionspengar ska inte driva på klimatförändringarna. Sverige har ställt sig bakom klimatmål om att inte överstiga två graders global uppvärmning. Därmed blir det ohållbart att samtidigt investera våra statliga pensionspengar i företag som går i motsatt riktning.

AP-fonderna bör därför upphöra med nya investeringar i fossilenergi. Därtill bör AP-fonderna inom fem år desinvestera sitt ägandekapital ur fossilenergi samt i sin kvartalsrapport redovisa hur arbetet fortgår för att nå totalt fossilbränslefria investeringar.

38. Storsatsa på kollektiva transportmedel

En omställning från privat trafik till kollektivtrafik och att minska bilismen, är helt nödvändigt för att lyckas med samhällets omställning. Men alla delar av landet har inte samma förutsättningar för att minska bilismen i samma utsträckning. Större städer har en potential att minska bilismen kraftigt. Kollektivtrafiken behöver göras mer tillgänglig, både ekonomiskt och geografiskt. Det är en grundläggande jämlikhets- och jämställdhetsfråga. Genom en ökad statlig finansiering av kollektivtrafiken, tillsammans med diversifierad drivmedelsskatt, möjliggörs en mer jämlik kollektivtrafik runtom i landet.

En trasigt avreglerad järnväg i kombination med höga priser och låga investeringar har lett till att ett av våra främsta medel för klimatvänlig transport missgynnas av marknaden. För en fungerande tågtrafik i hela Sverige måste vi återförstatliga järnvägsunderhållet. För att motivera ett ökat statligt ansvar för utgifterna för järnvägen måste vi också i högre grad äga och driva statlig tågtrafik.

För att tåget ska vara ett attraktivt alternativ måste också dess konkurrenter i högre utsträckning stå för sina egna kostnader, både när det kommer till vad det faktiskt kostar och hur mycket släpper ut. I ett modernt Sverige ska snabba, punktliga tåg vara ett självklart alternativ i hela Sverige mot miljöovänliga, dyra alternativ som flyg.

39. Inför en grön investeringsbank

480 Det kommer att kräva omfattande investeringar för att ställa om till ett miljömässigt hållbart samhälle, inte minst för att motverka klimatförändringen. Tyvärr finns fortfarande den falska föreställningen att investeringar i miljö hotar jobben, välfärden och välbefindandet. Dessutom finns idén om att investeringar i gröna projekt är mer riskfyllda än inom andra branscher, vilket också är felaktigt.

485 Sverige bör göra som i Storbritannien och inrätta en statlig investeringsbank som uteslutande investerar i gröna projekt. En svensk grön investeringsbank skulle kunna vara drivande i en resurssnål och förnybar omställning av Sverige. Det skulle innebära minskade utsläpp, fler jobb och ett ökat välbefindande. Det skulle också ge ett starkt instrument för lönsamma investeringar i gröna projekt.

40. Avskaffa reseavdragen i storstäder

490 Att smidigt kunna ta sig till sitt arbete är grundläggande för en fungerande arbetsmarknad. Därför finns idag reseavdraget med syftet att öka tillgängligheten utanför stadsregionerna och möjligheterna att arbeta på mer avlägsna platser. Statistik visar emellertid att reseavdraget utnyttjas mest av manliga höginkomsttagare som bilpendlar i regionerna kring Stockholm, Göteborg och Malmö. Med andra ord bidrar reseavdraget i sin nuvarande konstruktion till ökad biltrafik och att upprätthålla klassorättvisor och könsmaktsordningen. Att få göra avdrag för konsumtion som är direkt skadlig för vårt samhälle är inte önskvärt. Sveriges storstäder har idag dessutom en stor potential att bygga ut och göra sin kollektivtrafik mer tillgänglig, vilket är en bättre prioritering. Därför vill Socialdemokratiska Studentförbundet avskaffa reseavdragen i storstäder.

495

BOSTAD

Rätten till bostad är en grundläggande social rättighet som idag inte tillgodoses i tillräckligt hög utsträckning. Bostadsbyggandet har under en längre tid misslyckats i att hänga med befolkningsökningen. Vidare har byggandet i huvudsak koncentrerats till bostadsrätter och därmed ytterligare försvårat för många grupper att ta sig in på arbetsmarknaden.

500

En hel generation ungdomar ser idag stora utmaningar i att hitta en egen bostad och bostadsbristen hindrar även många från att ta ett jobb eller påbörja en utbildning. Utöver en tydlig politisk vilja krävs en ökad politisk styrning för att få igång bostadsbyggandet och möjliggöra för fler att få en egen bostad.

41. Sjösätt framtidens miljonprogram

505

Det råder akut bostadsbrist i Sverige. Bostad har gått från att vara en mänsklig rättighet till en vara på en marknad som bara vissa har råd med. För att bryta denna utveckling behöver ett nytt, smartare miljonprogram sjösättas där det offentliga tar tillbaka sitt ansvar för bostadsförsörjningen. Därför vill Socialdemokratiska studentförbundet att det offentliga bygger ikapp den nuvarande bristen på bostäder med en majoritet av hyresrätter i hela Sverige. Nybyggnation ska ske med avsikten att bryta segregationen samt verka för en miljömässigt hållbar boendemiljö.

510

42. Skapa allmännyttiga byggbolag

Ett fåtal stora byggbolag dominerar den svenska marknaden idag. Effekten har blivit att det är en handfull storbolag som inte ser det som lönsamt att bygga. Vinstmarginalen inom byggindustrin ligger idag långt över genomsnittet för övriga näringslivet, vilket ökar kostnaderna och hindrar nödvändig byggnation. Socialdemokratiska studentförbundet ser därför ett behov av att skapa allmännyttiga byggbolag som ett sätt att bryta kartellbildningen. Ett sådant byggbolag skulle kunna skötas av Sabo, de allmännyttiga bostadsbolagens samorganisation, som inte begränsas av kommungränserna och som därmed kan konkurrera med de privata aktörerna på marknaden.

515

43. Utnyttja planlagd mark

520

Sverige lider idag av en skriande bostadsbrist, i dagsläget finns inga indikationer på att situationen kommer att bli bättre. Samtidigt finns hos kommunernas stadsbyggnadskontor i många fall en outnyttjad exploateringsbuffert, bestående av ej nyttjade byggrätter inom detaljplanlagd mark. Byggherrar väljer ofta att avvakta exploateringen av dessa lager då deras nuvarande affärsmodell kräver en högre vinstmarginal än planlagda exploateringsobjekt tillåter. Därför menar Socialdemokratiska studentförbundet att mark i första hand skall leasas till exploatörer vilket ger större möjligheter att ställa krav på byggstart. Vidare behövs en översyn av relevant lagstiftning på nationell nivå, som köpt upp från kommunen.

525

44. Möjliggör aktiv kommunal markpolitik

Med det kommunala markinnehavet som maktmedel går det att ställa krav på att bygga hyresrätter i stället för bostadsrätter, ställa miljökrav i utförandet och till och med sociala krav på det befintliga beståndet inför tilldelning av ny mark. Socialdemokratiska studentförbundet vill stärka kommunernas möjligheter att påverka sitt bostadsbestånd och underlätta för tillskapandet av exempelvis studentbostäder, billiga hyresrätter eller andra former av boenden. Därför bör staten ersätta kommuner helt för markrabatter på tomträttsavgälden för vissa slag av bostäder och upplåtelseformer.

530

535

45. Skapa jämlika möjligheter till att få hyresrätter

Privata hyresvärdar har i nuläget i princip rätt att tilldela hyresrätter till vilka de vill. Detta medför ett stort mått av godtycklighet inför tilldelningen av bostäder, där personer med god kontakt till privata hyresvärdar tilldelas hyreskontrakt i högre utsträckning och vice versa. Detta skapar ett stort utrymme för strukturell diskriminering och att grupper långt från bostadsmarknaden får ännu svårare att etablera sig och skaffa bostad. Därför anser Socialdemokratiska studentförbundet att det finns ett stort behov av lagstiftning för att göra möjligheterna att få hyreskontrakt via privata hyresvärdar mer jämlika, genom att tvinga dem att lägga ut hela sitt bostadsbestånd i kommunala bostadsköer.

46. Slopa inkomstkravet för hyresrätter

Idag är det vanligt förekommande att kommunala bostadsbolag ställer krav på viss inkomst för bostadssökande, i vissa fall flera gånger hyran. Därmed stängs personer som inte uppfyller inkomstkraven utanför bostadsmarknaden trots att de står i en kommunal bostadskö. Det kan exempelvis röra sig om arbetslösa med besparingar eller personer som jobbar i mindre omfattning, men som aldrig fått en betalningsanmärkning. Socialdemokratiska studentförbundet vill därför slopa inkomstkravet för hyresrätter i kommunala bostadsbolag. Detta bör kombineras med ökad rådgivning och information för att undvika vräkningar.

47. Sanktioner i anslutning till bosättningslagen

Det är en självklarhet att alla Sveriges kommuner ska ta emot nyanlända. Men många rika, borgerliga kommuner tar inte sitt ansvar genom att ta emot nyanlända som fördelas genom bosättningslagen, samtidigt som många andra kommuner anstränger sig till det yttersta för att ordna fram bostäder. Det är dock i nuläget oklart vad som händer för kommuner som inte lever upp till lagen. Socialdemokratiska studentförbundet vill se kraftiga ekonomiska sanktioner mot kommuner som inte anstränger sig tillräckligt för att ordna fram bostäder till nyanlända.

48. Halvera planprocessen

Merparten av den nuvarande plan- och bygglagen är anpassad för en tid då bostadsbehovet var betydligt lägre än i dag. Samtidigt är en stor stoppkloss för skapandet av nya bostäder utdragna planprocesser. Detta utgör även en stor risk för nya och mindre byggaktörer. Därför vill det Socialdemokratiska studentförbundet se en radikalt ny planlagstiftning med betydligt lägre krav på samråd med berörda instanser, mindre möjligheter till överklaganden och andra tidskrävande moment före byggstart. Sammantaget vill vi att den nya lagstiftningen ska tas fram med syfte att mer än halvera tiden för planprocessen jämfört med nuvarande lagstiftning.